

Juhani Püttsepp

*On kuu
kui kuldne
laev*

Illustreerinud Gundega Muzikante

Oled sa tähele pannud, et väikesed lapsed tahavad ruttu suureks saada? Neile tundub täiskasvanud inimeste elu vist tohutult huvitav.

Isa-ema on ju õhtul töölt tulles teinekord kaunis väsinud. Ei viitsi nad siis palli mängida ega raamatut ette lugeda. „Küll oli väsitav päev, ah see elu on ikka raske,“ kõnelevad vanemad. Raske elu? Ometi tundub suureks saamine, selle raskema elu proovimine lapsele nii ahvatlev.

Viieaastane igatseb juba kooli minna, seitsmene soovib, et ta oleks kümnene, ja kümneaastane, et ta oleks viieteistkümnene. Kui talle meelde tuletada lasteaeda, ei soovi ta seda üldse meenutada ja ütleb: „Äh, see on titade jaoks!“

Huvitav, et mingis vanuses kaob inimesel soov vanemaks saada. Kas juhtub see 15- või 25-aastaselt, aga ükskord kindlasti. Küsi oma vanemate käest! Kas nad tahavad ikka veel vanemaks saada, kui nad on juba 40- või 50-aastased?

Küll tuleb ette, et mõned vanemad inimesed tahaksid taas saada lasteks. Kui vaid leiduks pudel imejoogiga „75 aastat nooremaks“, rüüpaksid paljud seda meelsasti, et siirduda tagasi lapseikka.

Tutvustan sulle nüüd üht vanadaami, kes sellest unistab. Ta nimi on Keete, pea täiesti hall, 83 aastat vana, ja tal on kombeks kõneleda oma mängukaruga, kel nimeks Päts.

„Tead, Päts, ma kadestan praegusaja lapsi – kui õnnelikul ajal nad elavad!“ räägib Keete. „Väikesed mured meie maal on, aga suuri tegelikult pole. Ei ole sõda!“

Kulunud hall plüüskaru näib oma perenaist tähelepanelikult kuulavat.

„Mis sa arvad, Päts, kui oleksime jälle lapsed – praeguses ajas?“ jätkab Keete. „Sina oleksid noor karujõmm, saaksid selga uue plüüskasuka ja mina oleks mitte hall, vaid blond nagu sellel pildil 75 aastat tagasi. Vaata!“

Keete näitab Pätsile oma öökapil olevat raamitud fotot, millele heledapäine tüdruk hoiab süles hallivöödilist plüüskaru.

Isa sõber Olev oli selle foto teinud just enne suurt põgenemist.

Keete juuksed olid siis, kolmveerand sajandit tagasi, tõesti kaugeltki mitte hallid, vaid pigem nisukarva. Või liivavärvi – selle liiva värvi, mis rannas sügistuulega luidettesse koguneb. Keete elaski koos oma vanematega mere ääres ja käis päris tihti rannas, suvel peaaegu iga päev.

„Keete, lähme suplema!“ kutsus isa Eduard ehk Eedu teda igal vähegi soojemal päeval endaga kaasa randa ja Keete läks alati hea meelega.

Mõnus oli laineid oodata ja nendesse hüpata, madalas vees niisama solberdada või liivarannal mudalosse ning nende ümber kanaleid ehitada. Juhtus aga vesi suplemiseks külm olema, seda tuli ette, kui tuul puhus maa poolt, siis Keete vette ei läinud, vaid veetis aega, korjates mere äärest tema meelest väga huvitavaid kive ja teokarpe.

„Sinu kivikogu ei taha enam voodi alla ära mahtuda,“ torises ema Juta, kui ta tütre toa põrandat pesi. Juhtus ka, et ema andis Keetele käsu kõik oma kivid ühte kasti kokku korjata, mis võis olla päris aeganõudev töö. Siis tundus ka Keetele endale, et mererannakraami on liiga palju saanud.

„Vii õue, seal kuluvad kivid marjaks ära,“ tegi isa Eedu ettepaneku. „Pane oma kivid sinna väravaposti auku, siis kõigub post vähem. Su tuba pole nii suur, et siia teab mis kõik ära mahuks!“

Keete ei nõustunud, kuigi tõesti, tema tuba oli pisike ja seal pidi ette vaatama, kuhu astud.

Keete pere elas mereäärses väikelinnas kirsipunases majas ülemisel korrusel. Keete toa aknast paistis nende pere aiapoolel

õunapuu ja mõni peenar, teine aiapool kuulus alumise korruse rahvale. Üle kõrvalmajade katuseviilude võis näha ka killukest sinavat merd ja jõesuu sadamat paatide mastidega.

Kalalõhnalist sadamat oli Keetele tutvustanud naabermaja Jaan, tüdrukust mõned head aastad vanem poiss. Jaani lell töötas seal sadamakaptenina. Lell, kui sa veel ei tea, on isa vend. Jaani lell oli lahke mees vormimütsi ja habemega, kes korraldas laevade sildumist ja kaluripaatide tühjaks laadimist.

Isa saatis Keete teinekord sadamasse, et tüdruk koju kala ostaks. Jaan oli siis ikka vahendajaks – vedas naabritüdruku lelle juurde, kes Keetele naeratades paadipõhjast kotti lestakalu mõõtis ja ka paraja haugipuraka pealekauba andis.

„No Keete, kas jõuad koju tassida või veavad kalad sind ennast nüüd mere poole?“ uuris Jaani lell.

„Jõuan-jõuan, miks ma ei jõua,“ sikutas Keete kotti isegi kõrgemale, kui vaja oluks.

Jaani jättis plikatirtsu hooplemine külmaks. Tema huvide tasemeni – rattaremont, kadalaskmine ja jalgpallimäng – Keete ei küündinud. Vanemad ei ostnud Keetele isegi ratast mitte, sest kartsid, et tüdruk võib kukkuda tänavakividele.

Teinekord jalutas Keete ka koos vanematega sadamasse seal seisvaid laevu vaatama. Need olid põhiliselt kalapaadid, aga ka mõned purjekad ja üks suurem sumplaev, mis käis kaugemal merel. „Korjab kalasaagi väiksemate paatide pealt kokku,“ selgitas siis Jaan, kes alatasa sadamas oma lelle juures viibis ja seal midagi teha aitas.

Keete teadis, et üks purjekatest kuulus tema pinginaabri Mareti isale, kes oli ärimees.

„See on rikkaste laev, käivad sellega lõbusõitu tegemas,“ täpsustas Jaan, hääles kerge põlastus. Poiss ennast lustisõitjate hulka kindlasti ei arvanud, pigem lelle eeskujul tõsiste töömeeste kilda.

Keete oli kord ka Mareti juures kodus pinginaabri sünnipäeval käinud ja seal näinud asju, mida nende kodus tõesti ei olnud: nahkkattega mööbel, kuldsetes raamides maalid seinal, kõrged kristallvaasid.

Keetele meeldis sadamas, aga ise ta polnud paadiga merel sõitmas käinudki. Tema vanemad ka vist ei olnud, sest ema Juta kartis natuke merd.

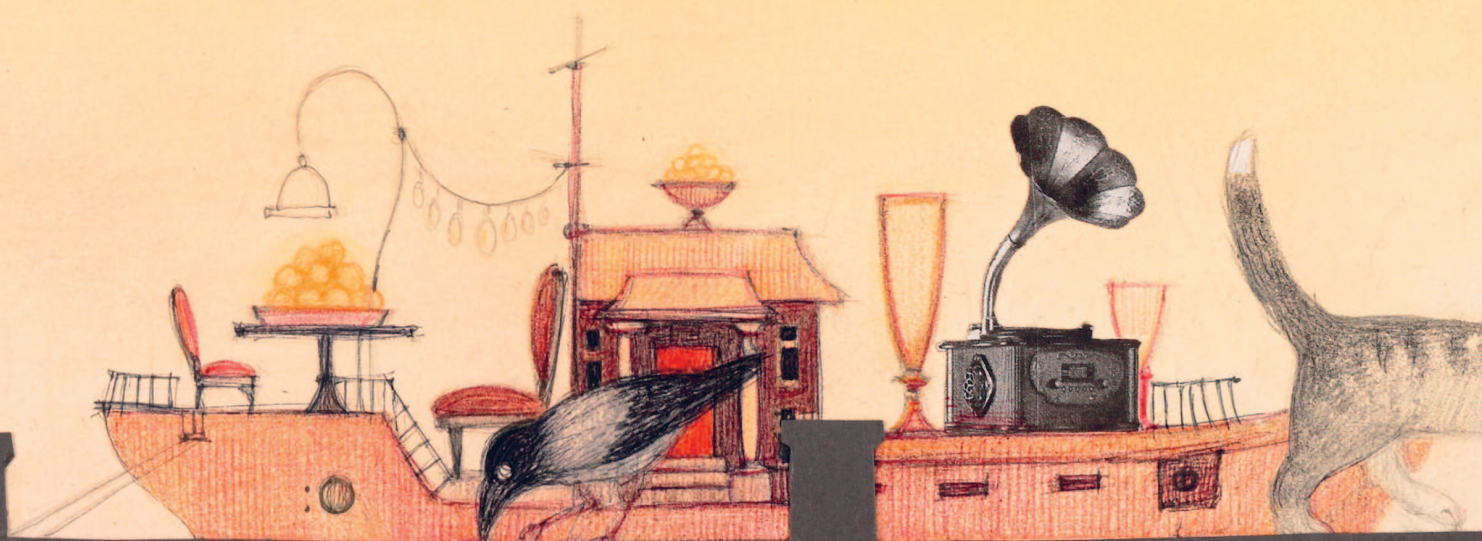

Nii Keete ema kui ka isa pärinesid sisemaalt. Nad olid selles väikeses rannikulinnas leidnud töökohad ja õpetasid samas koolis, kus ka Keete käis. Oma tütrele nad tunde siiski andma ei pidanud.

„Ongi parem,“ selgitas isa Eedu tütrele. „Teised hakkaksid arvama, et paneme sulle ehk paremaid hindeid, sest et sa meie laps oled.“

Tegelikult olid Keete vanemad ranged õpetajad ja küllap oleksid nad tütre käest rohkemgi nõudnud kui teiste käest. Kool ei tekitanud Keetele nii või teisiti mingeid raskusi – matemaatikas oli ta koguni klassi parim ülesannete lahendaja.

Kevadel oli Keetel koolis seljataha jäänud teine klass. Suvevaheajal tüdruk isegi pisut igavles ja kahetses, et tal pole õdesidvendi. Teiste lastega ta nii väga ei seltsinud, ehkki maja alumisel korrusel elas neid tervelt neli. Seega pidi tüdruk ise endale mängu leiutama ja ta leiutaski.

Ühel suvepäeval ehitas Keete õuenurka pinkidest, toolidest ja tühjadest kastidest väikese poe, kuhu pani müüki rannast korjatud teokarpe ja kivikesi. Et aias olid just küpsemas mustsõstrad siis pani ta ka pabertuutu sees marju välja ning asetas iga tuutu juurde väikse hinnalipiku. Arvutada Keetele meeldis.

Istus siis tragi müüja truult oma poes ja ootas külastajaid. Muud ei jäänudki üle, kui ostjateks pidid hakkama oma ema ja isa.

Kui isa ostis tuututäie mustsõstraid, andis ta Keetele kauba eest ühe paberraha, mida küll kunagi enne ei olnud juhtunud.

„Vünf reismark!“ veeris Keete raha pealt. „Aitäh!“

„Miks sa lapsele sellise suure raha annad?“ torises ema Juta. „Viis marka!“

„Niikuinii ei maksa need Saksa rahad varsti enam midagi,“ vastas isa.

Keete nägi, et vanemad vahetasid omavahel sedasorti pilgu, mis viitas, et selles jutus oli midagi, mida lapsed teadma ei pea. Igal juhul oli Keetel raha üle hea meel, sest selle eest sai pärispoest igal juhul kommi osta – seda ta teadis.

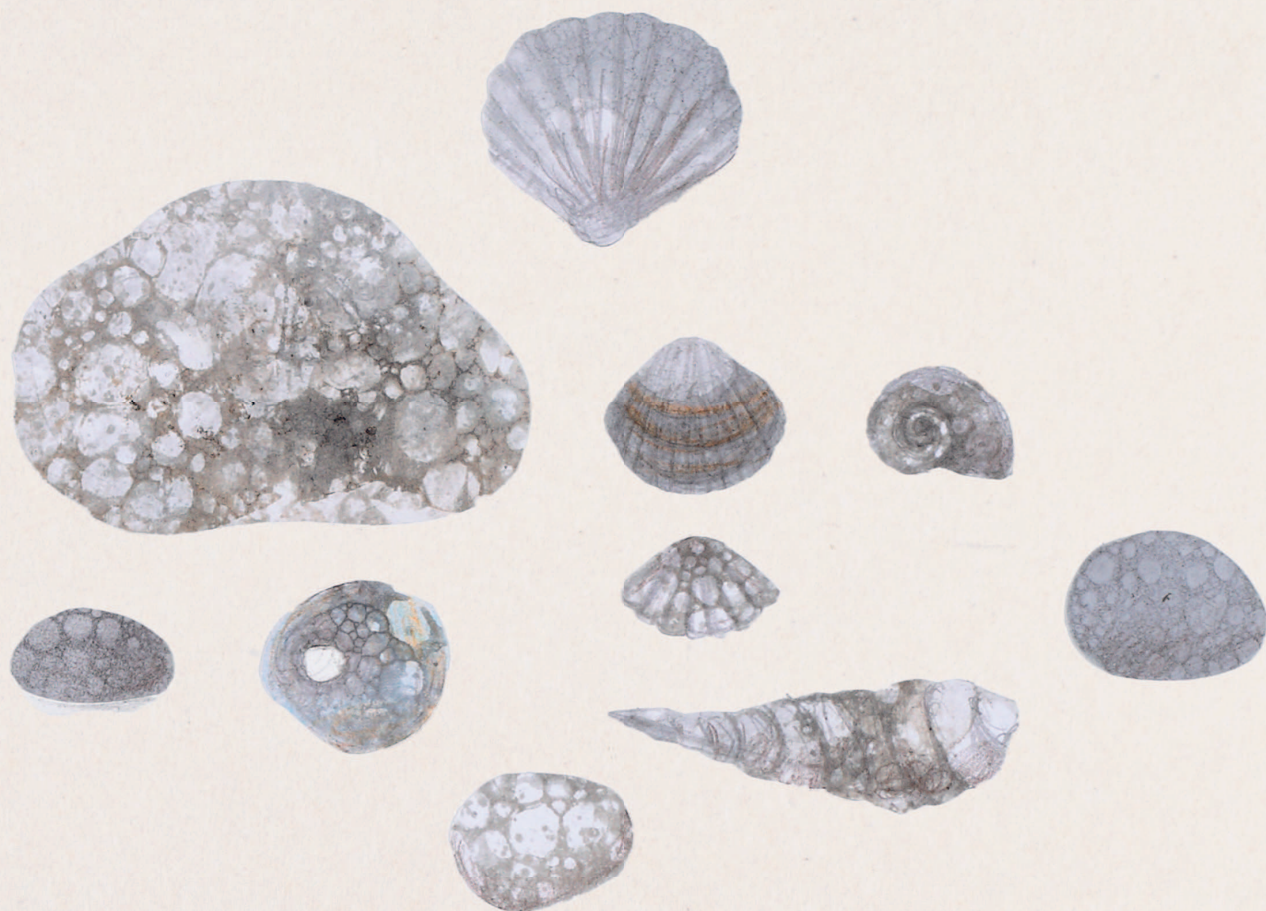
Kui vanemad poes veel teiseги ringi olid ära käinud, istus väike müüja ikka oma kauba juures visalt edasi ja ootas – äkki tuleb veel keegi ...

„Minul hakkab lapsest kahju, et ta niiviisi üksi istub,“ kõneles siis isa mustsõstraid süües. „Ma lähen kutsun need alumise korruse põngerjad poodi!“

„Nojah, Ellenit praegu kodus pole, järsku oleks tal päris hea meel, kui keegi lastele natuke vaheldust tooks,“ nõustus ema Juta.

Isa Eedu läkski ja koputas alumise korruse uksele.

„Kes on?“ kostis varsti vastuseks poisihäääl.

„Rein, see olen mina, Keete isa.“

Uks paotus keti lõginal ja kümneaastase Reinu sinised silmad sihtisid avanenud praost välja.

„Keete tegi õue väikese poe, kus on väga maitsvaid mustsõstraid,“ selgitas isa Eedu. „Kas te ei tahaks ostma tulla?“

Rein jäi hetkeks mõttesse, ütles siis: „Nojah!“ Ja sulges seepeale ukse.